

Overgreb mod børn

Deltagerstaterne skal træffe alle passende lovgivningsmæssige, administrative, sociale og uddannelsesmæssige forholdsregler til beskyttelse af barnet mod alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbrug, vanrøgt eller forsømmelig behandling, mishandling eller udnyttelse, herunder seksuelt misbrug, medens barnet er i forældrenes, værgens eller andre personers varetægt.

FN's Konvention om Barnets Ret, artikel 19, punkt 1.

Indhold

1	FORORD	3
2	ANSVARSFORDELING OG PLIGTER	4
2.1	Forældrenes ansvar	4
2.2	De kommunale myndigheders ansvar	5
2.3	Den almindelige borgers underretningspligt.....	5
2.4	Den offentligt ansattes underretningspligt.....	5
2.4.1	Modificering	6
3	UNDERRETNINGSPLIGTENS BETYDNING M.V.	6
4	UNDERRETNINGENS INDHOLD	7
5	POLITIANMELDELSE	7
6	INFORMATIONER OG TAVSHEDSPLIGT	8
6.1	Tavshedspligten	8
6.2	Hensynet til efterforskning.....	8
6.2.1	Ingen orientering af den mistænkte, før politiet giver grønt lys	8
6.2.2	Ingen samtale med barnet om krænkelserne, før politiet giver grønt lys	9
6.2.3	Ingen tilbagemelding til underretteren om sagens forløb.....	9
7	HVIS KRÆNKEREN ER EN ANSAT	10
7.1	Den mistænkte har også rettigheder – og er også et menneske.....	10
8	ANSÆTTELSESPROCEDURE OG STRAFFEATTESTER.....	11
8.1	Ansættelsessamtalen.....	11
8.2	Straffeattester	11
8.3	Eksempel.....	12
9	MISBRUG PÅ INTERNETTET	13
10	LITTERATUR, HENVISNINGER M.V.....	13

Overgreb mod børn

1 Forord

Offentligheden i Danmark såvel som internationalt er i de senere år blevet rystet over sager om omfattende overgreb mod børn. De mest opsigtsvækkende sager har handlet om omfattende seksuelt misbrug af børn.

Denne fremstilling tilsigter – over for medlemmer, myndigheder og offentlighed – at beskrive, hvordan Danmarks Lærerforening forholder sig til disse problemstillinger. Herunder at foreningen

- vedkender sig lærerprofessionens medansvar for, at børn beskyttes mod overgreb
- anerkender, at hovedansvaret for omsorgen for barnet er forældrenes
- anerkender, at det i det kommunale system er den sociale forvaltningsenhed for børn- og unge, som har hovedansvar og initiativpligt
- respekterer, at de kommunale ansættelsesmyndigheder træffer foranstaltninger for at undgå ansættelse af personer, som er dømt for overgreb mod børn, i stillinger, hvor man beskæftiger sig med børn
- signalerer klare holdninger og stiller krav til, at sådanne foranstaltninger skal være retssikkerhedsmæssigt acceptable for ansøgere til stillinger

Hvis der forekommer sager, hvor foreningens medlemmer begår overgreb mod børn endvidere at foreningen

- ikke aktivt søger at unddrage strafferetlig forfølgning i sager, hvor der herved tilvejebringes risiko for, at pågældende kan begå nye overgreb under nye ansættelsesforhold
- sikrer, at pågældende medlemmer får en retssikkerhedsmæssigt fair behandling, herunder juridisk bistand fra foreningen efter samme praksis som i andre sager
- anerkender det synspunkt, at krænkeren "også er et menneske" og har behov for medmenneskelig støtte, f.eks. ved de serviceydelser, som foreningen stiller til rådighed for medlemmer.

Det er tilsigtet, at denne fremstilling helstøbt og på en lettilgængelig måde skal sammenfatte ganske komplekse samspil af

- bestemmelser fastsat i lov eller i henhold til lov
- kommunalt udarbejdede retningslinier, som efter foreningens opfattelse forekommer hensigtsmæssige
- udviklet praksis i arbejdsformer og samarbejde mellem myndigheder, som efter foreningens opfattelse forekommer hensigtsmæssige
- foreningens stillingtagen til, hvordan medlemmer anbefales af forholde sig
- foreningens stillingtagen til, hvordan den vil forholde sig over for medlemmer, som har begået eller er under mistanke for at have begået overgreb mod børn.

For at opnå en sådan helstøbt og lettilgængelig fremstilling er der ikke foretaget en skarp opdeling i lov- og regelstof, administrativ praksis og foreningens politik. For lov- og regelstof er der dog kil-

dehenviisninger i fodnoterne, og fremstillingen er som en helhed udtryk for Danmarks Lærerforenings opfattelse af hensigtsmæssig håndtering af problemstillingerne.

Fremstillingen tager hovedsageligt sigte på seksuelle overgreb på og mishandling af børn. Principielt omhandler lovgivningen ikke alene sådanne overgreb, men i det hele taget krænkende behandling, herunder legemlig afstraffelse.¹

Hele det kompleks af anvisninger, som er indeholdt i denne fremstilling, skal endvidere ses i lyset af den modificering, som er anført nedenfor under afsnit 2.4.1. Foreningen gør sig ikke med denne fremstilling talsmand for, at man skal fare frem med bål og brand over for voksne – det være sig forældre, lærere eller andre – som i en enkeltstående, presset situation forløber sig og i mindre grad overskrider grænserne for lovlig fysisk magtanvendelse.

Det fremgår af fremstillingen, at der er mange og komplicerede hensyn at tage i forhold til en række aktører og interessenter: barnet, forældrene, evt. andre berørte børn og forældre, krænkere, politiet, kommunen (den sociale forvaltning i barnets bopæls/opholdskommune), kommunen (driftsherre for eventuelle berørte institutioner), kommunen (ansættelsesmyndighed for berørt personale), kommunens politiske system, offentligheden/pressen. Danmarks Lærerforening finder det hensigtsmæssigt, at man i kommunen udarbejder en beredskabsplan for håndtering af situationer vedrørende overgreb mod børn, herunder klarhed over, hvilke personer, der skal involveres under hvilke forudsætninger. Af hensyn til en sikker og korrekt håndtering af sager – specielt hvor den involverer flere forvaltninger og eksterne institutioner – bør informationer og tiltag koordineres ét sted – og efter Danmarks Lærerforenings opfattelse i kommunens topledelse.

Fremstillingen tilsigter ikke at udgøre en håndbog i beskyttelse af børn mod overgreb. Derimod gør foreningen sig til talsmand for, at kommunerne drager omsorg for, at det personale, som har med børn at gøre, tilegner sig den fornødne indsigt i f.eks. de signaler, som karakteriserer et barn, som er udsat for overgreb. Det betones, at hovedansvaret og den koordinerende funktion ligger hos kommunen (den sociale forvaltningsenhed for børn- og unge). Det falder uden for fremstillingens rammer at gå ind i en nærmere beskrivelse af de opgaver, denne forvaltningsenhed skal løse og hvordan. Der er alene medtaget vigtige hovedtræk, som findes relevant for et tilstrækkeligt overblik set fra skolens og lærernes synsvinkel.

2 Ansvarsfordeling og pligter

2.1 Forældrenes ansvar

Den, som har forældremyndigheden over et barn², skal drage omsorg for barnet³. Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling.⁴

¹ Forældremyndighedsloven § 2, stk. 2.

² Forældremyndigheden varer til barnet/den unge er fyldt 18 år – dog ikke hvis ægteskab er indgået inden det fyldte 18. år. Forældremyndighedsloven § 1, stk. 1.

³ Forældremyndighedsloven § 2, stk. 1.

⁴ Forældremyndighedsloven § 2, stk. 2.

Primært er det altså forældrenes ansvar at beskytte børn mod krænkelse. Det er som udgangspunkt også forældrene, der har kompetencen til at træffe afgørelser om barnets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov.

Men andre end forældrene har også pligt til at gribe ind, hvis man oplever, at et barns velfærd er truet.

2.2 De kommunale myndigheders ansvar

De kommunale og amtskommunale myndigheder har et generelt medansvar for, at opgaver og tilbud for børn, unge og deres familier fremmer børns og unges udvikling, trivsel og selvstændighed.⁵ Dette gennemføres i samarbejde med forældrene og både i form af generelt forebyggende arbejde og målrettet indsats over for børn og unge med nedsat funktionsevne eller med andet særligt behov for støtte.

Kommunen skal sørge for, at forældrene – eller hvem der ellers har ansvaret for barnets opvækst – kan få gratis, familieorienteret rådgivning til løsning af vanskeligheder i familien. Kommunen er herunder forpligtet til at tilbyde rådgivning ved opsøgende arbejde, hvor der på grund af særlige forhold antages at være brug for det.⁶

Kommunen skal føre tilsyn med de forhold, som børn og unge i kommunen lever under.⁷ Tilsynet skal føres på en sådan måde, at kommunen så tidligt som muligt kan få kendskab til tilfælde, hvor der må antages at være behov for særlig støtte til et barn eller en ung under 18 år.⁸

2.3 Den almindelige borgers underretningspligt

Enhver, som får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen.⁹

2.4 Den offentligt ansattes underretningspligt

Offentligt ansatte har en skærpet underretningspligt. Mens almindelige borgere har pligt til at underrette kommunen, hvis man har *kendskab til* forhold af ovennævnte art, har den offentligt ansatte pligt til at underrette kommunen, hvis han/hun bliver bekendt med forhold, som giver *formodning om*, at barnet eller den unge har brug for særlig støtte.¹⁰

⁵ Lov om social service § 4.

⁶ Lov om social service § 5.

⁷ Lov om social service § 6.

⁸ Lov om social service § 33.

⁹ Lov om social service § 36.

¹⁰ Socialministeriets bekendtgørelse nr. 875 af 27. november 1997 § 1.

Samme pligt påhviler f.eks. kommunalbestyrelsesmedlemmer og skolebestyrelsesmedlemmer¹¹ samt læger, private skoler og private dagpasningsordninger¹².

2.4.1 Modificering

Pligten til underretning er dog ikke ultimativ. Dels skal man vurdere mulighederne for, at pågældende ansatte gennem sin tjeneste har rimelig mulighed for i tide at afhjælpe vanskelighederne. Dernæst skal man så vidt muligt orientere de unge eller børnenes forældre om hjælpemulighederne i lovgivningen, inden kommunen underrettes.¹³ Ved vurderingen af, om der skal foretages underretning, skal man tage i betragtning, at det er kommunens opgave at yde forældremyndighedsindehaveren rådgivning og støtte, hvis barnet eller den unge har behov herfor.¹⁴

Hvis der er tale om en sag om seksuelt overgreb eller anden alvorlig forbrydelse mod barnet, er der for Danmarks Lærerforening ingen tvivl om, at kommunen ubetinget skal underrettes uden unødigt forsinkelse. Denne opfattelse støttes af en dom, som i november 2004 blev afsagt af Østre Landsret. En lærer blev idømt dagbøder for overtrædelse af straffeloven og lov om social service. Læreren havde undladt at foretage underretning om, at en 13-årig elev havde betroet ham, at hun havde et seksuelt forhold til en 19-årig kæreste. Læreren havde både indskærpet over for eleven, at kæresten begik en strafbar handling ved at have sex med hende, og skældt hende ud over hendes letsindighed.

3 Underretningspligtens betydning m.v.

Børn skal beskyttes mod overgreb. Som offentligt ansat kan man ikke altid forlade sig på, at alle forældre kan drage eller drager den fornødne omsorg for barnet, eller der kan ligefrem være tale om, at barnet udsættes for overgreb fra forældre, forældremyndighedens indehaver(e) eller fra andre, som har opdragelsesmæssigt ansvar over for barnet.

Kommunen som social myndighed har pligt til at føre tilsyn og rådgive, jf. ovenstående under afsnit 2.2, "De kommunale myndigheders ansvar".

For at kommunen kan leve op til denne pligt, er det nødvendigt, at de offentligt ansatte er opmærksom på underretningspligten, på ændringer i børnenes adfærd eller udsagn fra børnene, som giver grund til bekymring om overgreb mod dem. Det lægger ikke alene et stort ansvar på lærere, pædagoger m.fl., men også på ansættelsesmyndigheden, som bør drage omsorg for, at det professionelle personale tilegner sig den fornødne indsigt i f.eks. de signaler, som karakteriserer et barn, som er udsat for overgreb.

Det er den enkelte offentligt ansatte, som har underretningspligten i forhold til kommunens sociale myndigheder. Danmark Lærerforening finder det hensigtsmæssigt, at der i kommunen udarbejdes

¹¹ Socialministeriets bekendtgørelse nr. 875 af 27. november 1997: § 1 retter sig mod "personer, som udøver offentlig tjeneste eller hverv".

¹² Socialministeriets bekendtgørelse nr. 875 af 27. november 1997 § 3.

¹³ Socialministeriets bekendtgørelse nr. 875 af 27. november 1997 § 2, stk. 2.

¹⁴ Socialministeriets bekendtgørelse nr. 875 af 27. november 1997 § 2, stk. 3, jf. lov om social service §§ 5 og 40.

retningslinier for, hvordan disse sager håndteres. Som den dominerende hovedregel er det Danmarks Lærerforenings opfattelse, at en ansat bør rette henvendelse til lederen af pågældende institution, som derefter drager omsorg for, at sagen behandles i overensstemmelse med de kommunalt vedtagne retningslinier. Konkrete omstændigheder kan dog tilsige den ansatte at rette direkte henvendelse til den forvaltning, som varetager de sociale sager for børn og unge. Sådanne omstændigheder kan f.eks. foreligge, hvis en mistanke om overgreb retter sig mod pågældende leder selv, eller hvis der ikke er sikkerhed for, at lederen foretager den videre underretning¹⁵. I sidstnævnte situation anbefaler foreningen, at vedkommende leder orienteres om, at den sociale forvaltning vil blive underrettet direkte.

Den underretningspligt, som er beskrevet ovenfor, gælder uanset identiteten af den formodede krænker. Det kan være en person i barnets hjemlige miljø, i skolen, i en eventuel dagpasningsordning, i et fritidstilbud m.v.

4 Underretningens indhold

I enhver sag er der en række konkrete forhold, som er afgørende for, hvordan sagen håndteres hensigtsmæssigt. Det drejer sig f.eks. om hensynet til at overgrebene bringes til ophør – også mens sagen undersøges – og om hensynet til en eventuel politimæssig efterforskning. Det falder uden for rammerne for denne fremstilling at gå nærmere ind på disse forhold og håndteringen af dem, da det efter foreningens opfattelse er overvejelser og beslutninger, som bør træffes af den forvaltning, som varetager de sociale sager for børn og unge.

Danmarks Lærerforenings råd til sine medlemmer er derfor at drage omsorg for, at en formodning om overgreb mod børn omgående meddeles til den forvaltning, som behandler sociale sager for børn og unge. Underretningen bør indeholde en beskrivelse af de konkrete observationer og oplevelser, som giver anledning til formodningen. Det bør så præcist som muligt angives, hvad der er sket, hvad barnet har sagt, hvornår og begrundelsen for, at mistanken retter sig mod en bestemt person.

5 Politianmeldelse

Kommunen har pligt til at anmelde tilfælde, hvor den bliver bekendt med forbrydelser mod børn og unge, navnlig i volds- og sædelighedssager. Kommunen har dog ikke altid pligt til at foretage anmeldelsen umiddelbart, da det i visse tilfælde kan være rimeligt, at kommunen selv orienterer sig i sagen, hvis dette kan ske uden skade for en efterfølgende politimæssig efterforskning.¹⁶

En sag bliver ikke nødvendigvis politianmeldt, fordi kommunen (den forvaltning, som varetager de sociale sager for børn og unge) har modtaget en underretning som ovenfor nævnt. Man skal være opmærksom på, at den offentligt ansatte har underretningspligt til kommunen, blot der foreligger en

¹⁵ Overgreb mod børn – Ser du det? Gør du noget? side 82.

¹⁶ Socialministeriets vejledning af 5. marts 1998 om særlig støtte til børn og unge, punkt 25.

formodning¹⁷ om, at barnet eller den unge har behov for særlig støtte. Der er derimod ingen retsregler, som forpligter kommunen til at foretage politianmeldelse på grundlag af en sådan formodning.

En af problemstillingerne i spørgsmålet om politianmeldelse eller ej er, at der kun rejses tiltale, hvis anklagemyndigheden vurderer, at der er en rimelig mulighed for at det fører til domfældelse. Hvis politianmeldelse foretages, og det ikke fører til, at der rejses tiltale, kan der være gjort mere skade end gavn. I praksis kan kommunen – eventuelt telefonisk - forelægge sagens oplysninger i anonymiseret form¹⁸ for en overordnet repræsentant for politiet/anklagemyndigheden, som uformelt kan give en vurdering af sandsynligheden for, at der rejses tiltale.

6 Informationer og tavshedspligt

6.1 Tavshedspligten

Offentligt ansatte har tavshedspligt om fortrolige oplysninger. En oplysning er fortrolig, når den er betegnet som sådan ved lov eller anden gyldig bestemmelse, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage offentlige eller private interesser.¹⁹ Specielt er der i Forvaltningsloven nævnt, at sådanne hensyn navnlig kan være f.eks. forebyggelse, efterforskning og forfølgning af lovovertrædelser samt straffuldbyardelse og beskyttelse af sigtede, vidner eller andre i sager om strafferetlig eller disciplinær forfølgning.²⁰

6.2 Hensynet til efterforskning

I sager, som skal efterforskes af politiet, er det væsentligt, at man ikke handler på en sådan måde, at sagens opklaring og efterfølgende domfældelse vanskeliggøres. Det overordnede hensyn må her være, at eventuelle aktuelle overgreb mod et barn eller en gruppe af børn bringes til ophør, og at man forebygger, at krænkeren får mulighed for at begå overgreb mod andre børn.

Det stiller nogle krav til, at lærere og andre professionelle handler på en anden måde, end vi pædagogisk og kollegialt normalt anser for rigtigt.

6.2.1 Ingen orientering af den mistænkte, før politiet giver grønt lys

Den mistænkte må ikke få mulighed for at skaffe sig af med eventuelt bevismateriale. Det er derfor væsentligt, at den formodede krænker ikke bliver bekendt med, at de eventuelle krænkelser er opdaget og at en politimæssig efterforskning kan forventes.

¹⁷ Socialministeriets bekendtgørelse nr. 875 af 27. november 1997 § 1.

¹⁸ Overgreb mod børn – Ser du det? Gør du noget? side 84.

¹⁹ Forvaltningsloven § 27, stk. 1.

²⁰ Forvaltningsloven § 27, stk. 1, punkt 3.

Danmarks Lærerforening

Det tilsiger – så vidt det er muligt - at ingen af de personer, som er bekendt med sagen, retter henvendelse til den mistænkte herom, før der er en klar aftale med politiet om, at det kan gøres uden risiko for at ødelægge efterforskningen²¹. "Så vidt muligt" fordi en eventuel suspension eller tjenestefritagelse nødvendigvis skal begrundes²².

Det er Danmarks Lærerforenings opfattelse, at mistanker kun bør holdes hemmelige for den mistænkte, så længe det er begrundet i hensyn til efterforskningen. Også i tilfælde, hvor mistanker afkræftes som grundløse, bør den mistænkte orienteres. Efter foreningens opfattelse vil det dels være uetisk, at sagens hovedperson er uvidende om, at en sådan mistanke har været rejst, dels vil det være meget ubehageligt for den pågældende efter lang tid – evt. en årrække – at erfare, at så alvorlige mistanker har været behandlet og har været kendt af måske nærtstående kolleger på arbejdspladsen. Kommunen bør som arbejdsgiver stille den professionelle bistand til rådighed, som den mistænkte har behov for til bearbejdning af den ubehagelige oplevelse, og arbejdsgiveren bør også i åbenhed – gerne med inddragelse af Danmarks Lærerforening – drøfte med den ansatte, om vedkommende ønsker at forblive på arbejdsstedet eller eventuelt ønsker at blive overført til andet arbejdssted.

Også efter straffesagens afgørelse er den (tidligere) mistænkte mulighed for aktindsigt begrænset. Afgørelse vedrørende aktindsigt træffes af den myndighed, som har truffet den administrative beslutning i straffesagen²³. Selv om den (tidligere) sigtede er part i sagen, skal vedkommende kunne anføre væsentlige grunde til støtte for ønsket om aktindsigt²⁴.

6.2.2 Ingen samtale med barnet om krænkelserne, før politiet giver grønt lys

Ofte er barnet og krænkeren de eneste tilstedeværende personer, når krænkelsen finder sted. Derfor er det vigtigt, at værdien af barnets vidneudsagn ikke kan drages i tvivl med den begrundelse, at andre (professionelle, forældre eller andre) har påvirket barnets oplevelse af hændelsesforløbet²⁵.

Det kan opleves meget svært, fordi barnet med selve overgrebet, afsløringen heraf, lægeundersøgelser m.v. påfører barnet en meget stor psykisk belastning, som udløser et stort behov for psykologisk hjælp.

Selv om krisehjælp til barnet må udsættes af hensyn til efterforskningen, bør forældre og evt. andre, tilbydes fornøden psykologisk bistand.

6.2.3 Ingen tilbagemelding til underretteren om sagens forløb

Sager vedrørende enkeltpersoners private forhold er ikke offentligt tilgængelige²⁶. Herudover begrænses offentlighedens indsigt i det omfang, der er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn

²¹ Lisa Nielsen: Socialforvaltningens ansvar og handlemuligheder. Pædofili side 114.

²² Forvaltningsloven kapitel 6.

²³ Forvaltningsloven § 18.

²⁴ Overgreb mod børn – Ser du det? Gør du noget? note 11 på side 116.

²⁵ Overgreb mod børn – Ser du det? Gør du noget? side 93.

²⁶ Offentlighedsloven § 12, stk. 1, punkt 1.

til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser, straffuldbyrdelse og lignende samt beskyttelse af sigtede, vidner eller andre i sager om strafferetlig eller disciplinær forfølgning.²⁷

Offentligt ansatte har udtrykkeligt tavshedspligt vedrørende disse oplysninger²⁸

Den, som underretter kommunen om overgreb eller formodning om overgreb mod et barn, har ingen særstatus i forhold til disse bestemmelser og har heller ikke status som part i sagen²⁹. Den, som har underrettet, har derfor ingen speciel mulighed for at holde sig orienteret om sagens forløb.

7 Hvis den formodede krænker er en ansat

Det er særligt svært, hvis en formodet krænker er en kollega eller en anden person med tæt tilknytning til arbejdspladsen. Det skal igen understreges, at den offentligt ansattes underretningspligt er gældende, blot der er en *formodning* om, at et barn har været eller er udsat for overgreb.

Når en formodet krænker er kommunalt ansat, er der særligt mange forhold, som komplicerer sagen. Skolen, skoleforvaltningen, socialforvaltningen, personaleafdelingen, topledelsen og politikerne har en række forskellige hensyn, der skal varetages. Det skal gøres betryggende, hurtigt og i samarbejde med politiet. Forskellige tiltag skal tidsmæssigt tilrettelægges på en så hensigtsmæssig måde som muligt. Det indebærer, at der må prioriteres en rækkefølge af de forskellige tiltag ud fra en helhedsvurdering.

I sager om en ansats seksuelle overgreb mod børn vil der ofte være behov for f.eks.:

- samling af "situationens generalstab", d.v.s. den gruppe af kommunale chefer, som skal drage omsorg for en betryggende behandling af sagen, herunder
- inddragelse af den forvaltning, som varetager sociale sager for børn og unge
- underhåndskontakt med politiet, jf. ovenfor under afsnit 5, "Politianmeldelse"
- underretning af det krænkedes barns forældre
- underretning af den mistænkte
- stillingtagen til umiddelbare personalemæssige konsekvenser (f.eks. suspension, tjenestefritagelse eller overflytning til andet arbejde)
- underretning af forældrekredsen i pågældende elevgruppe (klasse, daginstitution eller andet – afhængigt af, hvilke andre børn, pågældende ansatte har været i kontakt med) under deltagelse af politi, psykolog m.v.

7.1 Den mistænkte har også rettigheder – og er også et menneske

Danmarks Lærerforening prioriterer beskyttelsen af barnet højt. Det indebærer blandt andet, at foreningen ikke ved sin sagsbehandling vil tage initiativ til, at sager om seksuelle eller andre alvorlige

²⁷ Offentlighedsloven § 13, stk. 1, punkt 3.

²⁸ Forvaltningsloven § 27.

²⁹ Overgreb mod børn – Ser du det? Gør du noget? side 84.

overgreb mod børn unddrages retssystemets behandling, f.eks. ved at arbejde for at sagen bortfalder mod at vedkommende ansatte selv søger sin afsked. Hvis en straffeattest ved sådanne manøvrer forbliver "ren", har man andre steder dårlige muligheder for at beskytte sig mod ansættelse af personer, som udgør en risiko for børnene.

Men lige så klart er det Danmarks Lærerforenings opfattelse,

- at den mistænkte i overensstemmelse med dansk ret er uskyldig indtil en domfældelse siger noget andet.
- at den mistænkte – skyldig eller uskyldig – har krav på en fair behandling i retssystemet. Derfor yder Danmarks Lærerforening juridisk bistand i overensstemmelse med normal praksis for sager, hvor et medlem af foreningen forfølges strafferetligt eller disciplinært for forseelser i tjenesten.
- at den mistænkte – skyldig eller uskyldig – er et medlem i en personlig krise, som Danmarks Lærerforening derfor yder bistand via sin rådgivning.

8 Ansættelsesprocedure og straffeattester

8.1 Ansættelsessamtalen

Danmarks Lærerforening anser det for legitimt, at en (amts)kommunal arbejdsgiver søger at forebygge ansættelse af personer, der udgør en risiko for de børn, vedkommende skal have med at gøre. Herunder er det hensigtsmæssigt, at arbejdsgiverne drager omsorg for, at de ledere, som har med ansættelse at gøre, får den fornødne uddannelse i at gennemføre ansættelsesinterview på en sådan måde, at usikkerhed om ansøgerens oplysninger minimeres.

8.2 Straffeattester³⁰

I lyset af en række sager om seksuelt misbrug af børn har en del kommuner indført rutinemæssig indhentelse af straffeattester ved ansættelser i stillinger, hvor man skal have med børn at gøre. Efter Danmarks Lærerforenings opfattelse er en sådan praksis helt legitim i forhold til de beskyttelseshensyn, man vil varetage.

Formålet kan tilgodeses ved indhentelse af en såkaldt "pædofilattest". Denne udstedes for personer, som under ansættelsen vil have direkte kontakt med børn under 15 år, og omfatter oplysninger fra Det Centrale Kriminalregister vedrørende sædelighedsforbrydelser, begået mod børn under 15 år.

Men det er vigtigt, at kommunerne indretter deres praksis i overensstemmelse med gældende ret og uden unødigt at krænke afgørende beskyttelseshensyn for ansøgere til de pågældende stillinger.

³⁰ Bekendtgørelse nr. 218 af 27. marts 2001 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister

Danmarks Lærerforening

- For det første er der ingen grund til at indhente straffeattester for personer, som man alligevel ikke har tænkt sig at ansætte.
- For det andet er det retsstridigt at kræve "ren" straffeattest. Ansættelsesmyndigheden har pligt til konkret at vurdere, om den person, som man ønsker at ansætte, har begået en lovovertrædelse, som gør vedkommende uegnet til ansættelse i netop den konkrete stilling, der er tale om.
- For det tredje er der tale om personfølsomme oplysninger. Det betyder, at antallet af personer, der får indsigt i straffeattestens oplysninger skal begrænses mest muligt.

Politiet må kun udstede straffeattester, hvis ansøgeren har givet skriftligt samtykke. Dette skal indeholde oplysninger om hvilke typer af oplysninger, der må videregives, hvem oplysningerne må videregives til og hvordan oplysningerne må anvendes af den angivne modtager.

8.3 Eksempel

I en del kommuner har kommunalbestyrelsen fastsat retningslinier for behandling af ansættelsessager vedrørende stillinger, hvor man har med børn at gøre. Et sådant regelsæt kan for eksempel indeholde følgende elementer:

Stillingsopslaget

Stillingsannoncen skal indeholde oplysning om,

- at ansøgningen skal suppleres med en levnedsbeskrivelse
- referencer hos tidligere arbejdsgivere vil blive taget efter aftale
- at der vil blive indhentet en straffeattest hos Rigspolitiet, hvis ansøgeren indstilles til ansættelse.

Ansættelsessamtalen

- Ansættelsessamtalen skal gennemføres på en sådan måde, at usikkerhed om ansøgerens oplysninger elimineres.
- Ved ansættelsessamtalen indhentes ansøgerens skriftlige samtykke til at, straffeattest må indhentes, hvis ansøgeren indstilles til ansættelse
- Kommunens kursus i gennemførelse af ansættelsessamtaler er obligatorisk for ledere i X kommunes eksterne institutioner for børn og unge.

Indhentning af straffeattest

Danmarks Lærerforening

- Personalekontoret indhenter straffeattesten, foretager vurdering af dennes indhold og meddeler sin konklusion til den aktuelle institution og forvaltning.

Danmarks Lærerforening finder i alt væsentligt, at disse retningslinier på passende måde tilgodeser hensynet til beskyttelse af børnene, uden at hensynet til ansøgerens krav på diskretion bliver krænket. Foreningen lægger navnlig vægt på, at alene relevante personer i personaleafdelingen får kendskab til straffeattestens indhold, og at straffeattester alene indhentes for de personer, som indstilles til ansættelse.

Foreningen tager stærkt afstand fra procedurer, som indebærer, at straffeattester indhentes for samtlige ansøgere, og/eller at en større personkreds (herunder f.eks. skolebestyrelser) gøres bekendt med indholdet af straffeattester.

9 Misbrug på internettet³¹

Danmarks Lærerforening opfordrer til, at skolerne vejleder børn og unge om netadfærd, herunder sikkerhedsmæssige forholdsregler ved chat på nettet.

Når børnepornografisk materiale opdages på internettet, bør det anmeldes til politiet – mest enkelt ved fremsendelse af anmeldelse pr. e-mail til politiets hjemmeside: www.politi.dk. Anmeldelsen skal indeholde oplysning om web-stedet for det ulovlige materiale og gerne ledsaget af eksempler på dette. Når anmeldelsen er afsendt, skal det ulovlige materiale fjernes fra computeren.

10 Litteratur, henvisninger m.v.

FN's Konvention om Barnets Ret.

Forældremyndighedsloven: Lov nr. 387 af 14. juni 1995 om forældremyndighed og samvær

Lov om social service: Bekendtgørelse nr. 755 af 9. september 2002 af lov om social service

Forvaltningsloven: Lov nr. 571 af 19. december 1985

Offentlighedsloven: Lov nr. 572 af 19. december 1985

Overgreb mod børn – Ser du det? Gør du noget? 4. udgave, 2. oplag. Det Kriminalpræventive Råd 1999.

³¹ Overgreb mod børn – Ser du det? Gør du noget? side 73-74

Danmarks Lærerforening

Lise Nielsen: Socialforvaltningens ansvar og handlemuligheder. Jan Andreasen (red): Pædofili.
Frydenlund 1999

Bekendtgørelse nr. 218 af 27. marts 2001 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister